

Pregledni rad

UDK 025.17:004.9(497.5 Osijek)

Tamara ZADRAVEC (Osijek)

Odsjek za informacijske znanosti

Filozofski fakultet u Osijeku

tzadavec@ffos.hr

POTREBA ZA DIGITALIZACIJOM KNJIŽNIČNE GRAĐE U KNJIŽNICI FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U OSIJEKU

Zbog neprocjenjive vrijednosti knjižnog fonda u knjižnici Franjevačkog samostana u Osijeku potreba je skrenuti pozornost za neophodnom digitalizacijom te građe.

Knjižnica Franjevačkog samostana u Osijeku radi u nepri-
mjenim uvjetima za 21. st. U 17. st. nakon odlaska Turaka s
vojskom dolaze franjevci i smještaju se u jednu napuštenu tur-
sku kuću u osječkoj Tvrđi. 1697. godine dobivaju sredstva za
izgradnju samostana od austrougarskoga cara i samostan dovr-
šavaju 1733. god., od tada imaju značajnu ulogu u kulturnom i
prosvjetnom životu grada. Osnivaju svoju knjižnicu i prikuplja-
ju knjige od neprocjenjive vrijednosti.

Osijek kao kulturno središte Istočne Slavonije a i šire, te nje-
govi građani, studenti i djelatnici akademske zajednice kojima
je u njihovom radu potrebna informacija iz te građe, trebaju mo-
derniji i kvalitetniji pristup istoj.

Ključne riječi: *baštinske ustanove, franjevački samostan u
Osijeku, knjižnica franjevačkog samostana u Osijeku, kulturna
baština, digitalizacija*

I. Franjevačke škole i učilišta u Osijeku

Generalno je učilište u Osijeku bilo središnji visokoškolski obrazovni
zavod franjevaca pokrajinske zajednice Provincije Bosne Srebrene i njezine
nasljednice, Provincije sv. Ivana Kapistrana. U njemu su se desetljećima ško-
lovali slavonski, podunavski i bosanski franjevci.

Profesori koji su radili u tim školama doprinijeli su, osim razvoju crkvenoga i javnoga života, i hrvatskoj kulturi, što se posebice očituje u bogoslovnoj literaturi i književnosti u duhu katoličke obnove.¹

Godine 1707. u Osijeku provincijal franjevačkoga samostana Marko Bulajić osniva učilište filozofije koje je djelovalo 14 godina, sve dok nije osnovana Bogoslovna škola.² Bogoslovna je škola započela svoje djelovanje kao učilište provincijskoga značaja, školske godine 1724/25, a razlog njezina osnivanja treba tražiti u velikom broju studenata koji su završili filozofiju. Odluku o njezinu osnivanju donio je provincijal Augustin Tuzlak i bila je treće učilište dogmatske teologije u Bosni Srebrenoj.³ Nakon reorganizacije visokoga školstva, 22. siječnja 1735. godine, Bogoslovno je učilište uzdignuto u Generalno učilište 1. razreda, u čiji se sastav vratilo i Filozofsko učilište koje je djelovalo sve do 1783. godine.

To je učilište iznjedrilo jedinstveni kulturni krug s brojnim značajnim djelatnicima koji su utjecali na više odsječaka života Slavonaca u 18. stoljeću. „Generalna su učilišta bile škole najvišeg stupnja u franjevačkom redu“,⁴ ona su mogla biti prvoga ili drugoga razreda, a naziv su mogla zaslužiti samo ako su u njima studirali članovi više provincija.⁵ S pojavom Generalnoga učilišta povezuje se i osnivanje franjevačke tiskare u osječkom samostanu u kojoj je do kraja njezina trajanja otisnuto 13 knjiga i veći broj tiskanih spisa.⁶

Osječke visoke škole franjevačke Provincije Bosne Srebrene i Provincije sv. Ivana Kapistrana predstavljaju Osijek kao franjevačko prosvjetno sjedište u 18. stoljeću i kao prosvjetno sjedište Slavonije onog vremena. Učilište filozofije djelovalo je ukupno 62 godine u Osijeku (1707–1780), a Bogoslovna škola djelovala je pak u Osijeku 59 godina (1724–1783). Obje visoke škole istodobno su djelovale punih 45 godina (1735–1780), i to u sastavu Generalnog učilišta koje je u franjevačkom redu bila škola najvišega dostojanstva i fakultetskoga stupnja.⁷

¹ Hoško, F. E., *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, str. 195.

² Profesori su učilišta filozofije bili Ivan Srijemac, Matej Vulić, Bernardin iz Baje, Toma Perković te Petar od Morovića, kada je škola prekinula djelovanje.

³ Prvi profesor bio je Toma Perković, a jedan od njezinih najpoznatijih profesora bio je Stjepan Vilov. Slijede ga Filip Porčić, Bonaventura Franić te Antun Pavlović i Filip Radić.

⁴ Hoško, F. E., *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, str. 229.

⁵ Prvi profesori generalnoga učilišta bili su Filip Radić, Franjo Ivanović i Ivan Lukić, a slijede ih Antun Blagojević, Antun Papušlić, Antun Tomašević, Luka Matošević i Luka Čilić.

⁶ Hoško, F. E., *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, str. 33.

⁷ Hoško, F. E., *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, str. 307–308.

Djelovanjem nekih profesora te su škole prerasle franjevačke okvire i postale središta općega, prosvjetnoga, kulturnoga i crkvenoga života u Slavoniji.

II. Knjižna zbirka i građa franjevačke knjižnice u Osijeku

Knjižnica Franjevačkoga samostana u Osijeku jedna je od većih knjižnica Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda s obzirom na fond građe koje se nalazi u knjižnici. Cjelokupni fond sadrži oko 20.000 svezaka knjiga pretežito stare građe, ali knjižnica nije sređena i ne postoji noviji katalog pa se ne može govoriti o točnom broju knjiga. Pregledavanjem i proučavanjem knjiga pronađeno je 255 knjiga koje su „hrvatska rara“, odnosno starih i rijetkih hrvatskih knjiga, a analiza i usporedba s ostalim proučavanim franjevačkim knjižnicama potvrđuju čak 140 naslova koji se mogu pronaći samo u toj knjižnici te 162 naslova koji su udžbenici i literatura vezana uz obrazovanje.

Prema sačuvanim popisima te podacima iz relevantne literature, najstarije su knjige dvije izgubljene inkunabule. Knjižnični fond 16. stoljeća sadrži 40-ak svezaka knjiga. Od knjiga tiskanih u razdoblju od 17. do 19. stoljeća istražene su samo hrvatske rijetke knjige, knjige hrvatskih autora, knjige tiskane u Hrvatskoj, knjige tiskane na hrvatskom jeziku i knjige o Hrvatskoj i Hrvatima. Knjižnični fond 17. stoljeća dosta je siromašan i broji samo pet naslova. Autori su Mato Orbini, Jakov Mikalja, Ivan Ančić i Bartol Kašić, a knjige su tiskane u Pesaru, Rimu, Laurentiju i Yacinu. Stotinu i osam naslova nalazi se u knjižnom fondu 18. stoljeća. Knjižnični fond 19. stoljeća knjižnice Franjevačkoga samostana u Osijeku doživljava pravi procvat i u njemu se nalazi mnogo djela, a posebice je značajan broj djela i autora „hrvatske rare“ do 1850. godine. Riječ je o 229 djela tiskanih u 19. stoljeću. Knjižnica sadrži i zavičajnu zbirku, glazbenu zbirku te arhiv i zbirku novina i časopisa. Jedina je zbirka koja je uređena, odnosno koja je sređena prema pravilima i propisima glazbena zbirka. Jedina je sistematizirana, katalogizirana, mikrofilmirana te izdvojena iz cjelokupnog knjižničnog fonda, tj. dostupna je korisnicima za istraživanje.

Temeljna zbirka nastala je planskom nabavom knjiga Franjevačke provincije. Fond se franjevačke knjižnice obnavljao kupnjom knjiga za potrebe škole i obrazovanja, tiskanjem u vlastitoj tiskari te ostavštinom pojedinih franjevac, posebice profesora, teologa i pisaca koji su djelovali na franjevačkom učilištu. Nešto kasnije, fond se knjižnice dopunjavao preuzimanjem knjiga od isusovaca. Ukidanjem isusovačkoga reda 1773. godine nastavu u gimnaziji nastavili su držati isusovački svjetovni svećenici, ali već školske godine 1778/79. preuzeli su je franjevci i vodit će ju sve do 1854/55. godine kada prelazi u svjetovnu nadležnost.

Prvi franjevački profesor u gimnaziji bio je Lanosović, a prvi imenovani franjevac bibliotekar Pavišević. Budući da nije postojala zasebna školska knjižnica, učenici su se mogli služiti franjevačkom. Rad gimnazije kroz 17. i 18. stoljeće uređivali su isusovci i franjevci prema propisima svoga reda, sve do 1777. godine kada novi školski zakon *Ratio educationis* propisuje Marija Terezija.

Ratio educationis nema nikakvih odredbi o knjižnicama, njihovu vođenju ili sastavu, ali zakon navodi propisane školske udžbenike, koji su tada činili osnovni fond školske knjižnice. Pretraživanjem, pregledavanjem i analizom knjižničnoga fonda franjevačke knjižnice u Osijeku, popisani su i izdvojeni samo neki udžbenici i humanistička djela koja je nužno digitalizirati.

1. *Duns Scotus, Ioannis. Resolutiones quaestionum F. Ioannis Dvns Scoti, Doct. Subtilis, Ordinis Minorum : in librum secundum magistri sententiarum : in quibus ea, quae prolixius et obscuris ab eo pertractantur, brevius et clarius differuntur; a r. p. Melchior Flavio eiusdem instituti, variis luminibus illustratae. Venetiis : Ex Typographia Ioannis Salis, 1617.*

2. *Thesaurus quinque germanicae, latinae, hispanicae, gallicae et italianae linguarum fundamentalis, Ex primis & melioribus Grammatices ciyaeque principijs erutus ... Cum insigni nomenclatura, selectis politicis proverbiis, Et Titulari cunctis Secretarijs summè necessario ...*

Vienna, 1665.

3. *Abraham a Sancta Clara, sanctus. Nova et magna grammatica religiosa, quae per sermones morales stylo facillimo docet declinare a malo, & conjugare bonum ... Ab Ad. r.p. Abrahamo S. Clara ... Coloniae : Apud Servatium Noethen, bibliopolam, 1721.*

4. *Catechismus Romanus ex decreto sacrosancti Concilii Tridentini. Bassani, 1733.*

5. *Thomas, Divus. Historia Haereticorum et Haeresum antea inscripta Lux fidei... Venetiis, 1759.*

6. *Schmitth, Nicolaus. Institutiones theologiae dogmatico-scholastico-morales, quas in universitate tyrnaviens auditoribus suis explanavit R. P. Nicolaus Schmitth, e Soc. Jesu, SS. Theologiae Doctor, & Professor Ordinarius, ejusdemque Facultatis DECANUS. Tyrnaviae: Typis Academicis Societatis Jesu, 1759.*

7. *Didacus, a Sancto Antonio. Enchiridion scripturisticum tripartitum. Wirceburgi: impensis Ioannis Iacobi Stahel, 1765.*

8. *Compendiaria graecae grammatices: institutio in usum seminarii Patavini multo, quam antea, emendatior, atque auctior; adjectae sunt radices linguae graecae. Tyrnaviae, Typis Academicis Societas Jesu, 1770.*

9. *Antoine, Paul Gabriel. Compendium theologiae moralis universae*

/ Rev. Patris Pauli Gabrielis Antoine Soc. Jesu Presbyt. et Theologi; item illustrationum R. P. F. Philippi de Carboneano, et Rev. Patr. Bonaventurae Staidel...; duos in tomos distributum, Tomus primus. Venetiis: ex typographia Balleoniana, 1779.

10. Ambros Joseph Stapf. *Epitome theologiae moralis. Oeniponti, typis et sumtibus Wagnerianis (IS), Wagner (libr.), 1832.*

Pregled znanstvene građe sačuvan je u *Ratio Classificationis*u kao priručnik za latinsku lektiru, koji se kao primjerak iz gimnazijske knjižnice čuva u knjižnici Franjevačkoga samostana.⁸ Taj primjer potvrđuje usku povezanost franjevačke knjižnice u Osijeku i gimnazijske knjižnice, gdje se početci nastavničke priručničke literature i danas pronalaze u franjevačkoj knjižnici u Osijeku.

Sredinom 19. stoljeća gimnazija se proglašava državnom te se objašnjava nabava školskih učila, a među darovateljima spominje se biskup Josip Juraj Strossmayer. Pregledavanjem se školskih izvještaja doznaje da je knjižnica radila četiri sata dnevno u slobodne dane te da je bibliotekar učeničke knjižnice postao Johann Pexider. Knjižnica Franjevačkoga samostana u Osijeku sadrži novine i časopise odnosno periodiku, a gimnazijsko se osoblje od vlastitih sredstava pretplaćuje na „Narodne novine“, „Napredak“, „Kosmos“, koje će ostati u vlasništvu knjižnice. Čitajući samostanske kronike kao i školske izvještaje može se pratiti razvoj franjevačke knjižnice kao i rast knjižničnoga fonda.

Istraživanjem kataloških kartica koje je izradio O. Josip Medved, a koje se nalaze u knjižnici Franjevačkoga samostana u Osijeku, doznaje se prema kojim elementima nastaje kataloški zapis: struka, autor te polica na kojoj se knjiga nalazi. Kataloški zapisi sačuvani su i danas povezani tanjim koncem, a knjige su prema strukama, tj. područjima složene u policama u 28 skupina. Takvom podjelom knjiga izrađen je „abecedni katalog“ koji se također nalazi u knjižnici. Cjeloviti popis knjižnične građe izrađen je 1942. godine u obliku klasične knjige inventara s elementima inventarnog broja, autora, naslova, mjesta i godine izdanja te signature.

Knjige u školskoj gimnazijskoj knjižnici podijeljene su u učeničkoj knjižnici u dva fonda, knjige za niže i više razrede. Posuđuje se jedna knjiga na osam do četrnaest dana. Nastavnička je knjižnica razvrstana po strukama. Od 1962. godine počinje se voditi jedna knjiga inventara za cijeli knjižnični fond odnosno više se ne razdvajaju učenički od nastavničkoga fonda. Knjiga inventara sadrži elemente: inventarni broj, autor, naslov, mjesto i godina izdanja te signaturu.

⁸ Burić, V., Stara gimnazijska knjižnica kao cjelina u knjižnici Muzeja Slavonije. // Osječki zbornik. 21, 1991, str. 183.

Knjižnični fond knjižnice Franjevačkoga samostana u Osijeku smješten je u dvjema prostorijama na starim policama koje zauzimaju prostor od poda do stropa. Na sredini prostorije nalazi se velik drveni stol, tzv. pult za posudbu. O samoj prostoriji u osječkoj gimnaziji gdje je bila smještena školska knjižnica nema nikakvih podataka, ali za pretpostaviti je da je postojala zasebna prostorija u kojoj su se nalazile knjige.

Generalno učilište koje je imalo knjižnicu kao važan dio obrazovanja iznjedrilo je specifičan kulturni krug s brojnim značajnim djelatnicima koji su utjecali na više dijelova života Slavonaca u 18. stoljeću. „Generalna su učilišta bile škole najvišeg stupnja u franjevačkom redu“,⁹ mogla su biti prvoga ili drugog razreda, a naziv su mogli zaslužiti samo ako su u njima studirali članovi više provincija. Iz tih se informacija doznaje tko su bili korisnici knjižnice Franjevačkoga samostana u Osijeku – naime na prvom su mjestu korisnici „školskih knjižnica“ učenici i njihovi profesori, što se prepoznaje i u školskoj gimnazijskoj knjižnici u kojoj je isprva knjižnični fond bio podijeljen na učenički i nastavnički.

Knjižnica Franjevačkoga samostana u Osijeku danas nije sređena i usustavljena. Građa nije kataloški obrađena za uporabu, ne postoji Knjiga inventara, nema kataloga, ne postoji stručno osoblje, nema pristupa informacijama. Taj broj i bogat knjižnični fond propada u vrlo lošem prostoru. Smještaj zbirke ne zadovoljava uvjete i ne osigurava minimum propisanih uvjeta smještaja, čuvanja, zaštite i korištenja građe. Zbog svega toga, na dijelu su građe uočljiva mnogobrojna oštećenja. Potrebno je osigurati optimalne prostorne potrebe knjižnice i njezino uređenje, a program sređivanja knjižnice trebao bi obuhvaćati sve mjere zaštite, uređenja, opremanja i stručne obrade građe. Prvo je potrebno prostor osposobiti za knjižničarsku djelatnost, nabaviti odgovarajuće police, ormare i trezore za smještaj građe. Uništena bi se građa trebala restaurirati te provesti konzervacija oštećene i ugrožene građe. Najvrjednija stara i rijetka knjiga trebali bi se digitalizirati, a ostala građa prvobitno inventarizirati i katalogizirati te postaviti na suvremeni medij.

Početkom listopada 2015. godine knjige su izmještene jer su počeli radovi na sanaciji prostora dosadašnje knjižnice.

Nastanak samostanskih franjevačkih knjižnica povezan je s nastajanjem i samih samostana, kada su službujući franjevci sa sobom donosili prve knjige koje su činile osnovnu knjižničnu zbirku. Akademici Josip Bratulić i Stjepan Damjanović u predgovoru bibliografije knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, naziva „Značenje franjevačkih knjižnica u kulturi sjeverne Hrvatske“, pišu kako je povijest kr-

⁹ Hoško, F. E., *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, str. 229.

ščanskih redova povezana s knjigama i knjižnicama, s obzirom na činjenicu da su knjige služile i za obrede. Upravo su obredi razlog prvoga prikupljanja knjiga na temelju kojega su nastale današnje franjevačke knjižnice: „*Kasnije su na Zapadu bile oblikovane dvije glavne knjige za zajedničko moljenje i obrede, misal i brevijar, ali su se u isto vrijeme u posebnim prostorijama počele sakupljati knjige, posebice nakon što je dužnost svakog brata redovnika bila u danima korizme pročitati jednu knjigu. Ta je odredba prekretnica u tradiciji samostanskih knjižnica.*“¹⁰ Franjevci su dobivali ili kupovali knjige koje su nadograđivale njihov fond i produbljivale znanja i vještine. Knjige u knjižnicama bile su bogato ilustrirane, a težilo se i prepisivanju knjiga, čime su se posebno bavili redovnici. Otvaranjem škola u franjevačkim samostanima knjižnica dodatno dobiva na važnosti jer školovanjem učenika knjižnice postaju mjesta gdje se nalaze potrebiti udžbenici i literatura za obrazovanje. Franjevci-učitelji pišu postavke za javne filozofske rasprave koja su obvezna literatura u školama i učilištima franjevačkoga reda, a sve do 1777. godine, kada započinje djelovanje svjetovne vlasti na školstvo, franjevačke su knjižnice jedini izvori udžbenika, literature i znanja za učenike i studente.

III. Potreba stvaranja programa zaštite baštinske knjižne građe

Zaštita knjižnične građe definirana je Zakonom o knjižnicama. Tako su prema Zakonu o knjižnicama „knjižnice dužne poduzimati mjere za zaštitu i čuvanje knjižnične građe prema pravilniku o zaštiti knjižnične građe. Na jedinstvene i rijetke primjerke knjiga, zbirke knjiga, rukopise i drugu knjižničnu građu koja ima obilježja kulturnog dobra, odnosno koja je od posebnog značenja ili vrijednosti, primjenjuju se i propisi o zaštiti kulturnih dobara, te se ta građa može koristiti samo pod posebnim uvjetima“¹¹ Jednako tako, Pravilnik o zaštiti knjižnične građe određuje da su „knjižnice dužne sustavno provoditi osnovne mjere zaštite svoje građe i to zaštitu od: poplave, požara, provale, elementarnih nepogoda i ratnih razaranja. Osnovne mjere zaštite provode se postavljanjem odgovarajućih sigurnosnih sustava (protuprovalnih, vododojavnih, protupožarnih, i sl.) prema posebnim propisima.“¹² Navedene mjere samo su neke od mnogih koje su sve knjižnice obvezane provoditi. Kada se radi o knjižnoj baštini, postoji još dodatnih pravila vezanih uz zaštitu i smještaj gra-

¹⁰ Hoško, F. E., Uvod: Dragocjeno blago franjevačkih knjižnica gornje Hrvatske // Frkin, V., Holzleitner, M., Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda 1495–1850, HAZU: Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 2008, str. 11–29.

¹¹ Zakon o knjižnicama, NN 105/97, 05/98, 104/00, 69/09, čl. 45.

¹² Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, čl. 3.

đe. Baštinsku knjižnu građu treba čuvati u njezinom originalnom obliku, što znači da se ne smiju poduzimati nikakve radnje kojima bi se promijenio fizički izgled ili sadržaj knjižnične jedinice.

Koliko je važna zaštita građe, jednako tako važno je pravilno smjestiti građu kako bi se smanjilo moguće oštećenje građe ili negativni utjecaji različitih čimbenika. Prema Zakonu o knjižnicama jasno se opisuje način na koji građa mora biti smještena i kako se pravilno treba čuvati. Tako se određuje da građa na policama mora biti odmaknuta od poda i stropa nekoliko desetaka centimetara, dok se posebne vrste građe (zemljopisne karte, plakati, razglednice i sl.) postavljaju u posebne ladice namijenjene za odlaganje takve vrste građe. Uz sve navedene zakonske regulative, propise i preporuke, baštinske zbirke trebale bi biti pravilno zaštićene i smještene, kako bi se prezentirale sadašnjim i budućim korisnicima knjižnice.

Digitalizacija kulturne baštine u knjižnicama

Budući da su baštinske institucije prepoznate kao vjerodostojni svjedoci razvoja društva, nužno je odgovorno upravljati gradivom što obuhvaća postupke prikupljanja, sređivanja, dokumentiranja, katalogizacije, digitalizacije, upravljanje dokumentacijom te organizacije edukacije. Razvojem digitalizacije, baštinske institucije sve više međusobno surađuju kako bi zajednički izgradili sadržaje usmjerene na korisnika.¹³

S razvojem informacijskih i komunikacijskih tehnologija došlo je do velikih promjena i u knjižnicama, muzejima i arhivima. Zbog toga su se i knjižnice sa svojim uslugama i načinom rada morale prilagoditi globalnoj interaktivnoj komunikaciji¹⁴

Prema Prijedlogu nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe „digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe provodi se radi zaštite izvornika, povećanja dostupnosti i mogućnosti korištenja građe, radi stvaranja nove ponude, odnosno usluga korisnicima ili pak radi upotpunjavanja postojećega fonda.¹⁵

Razvoj digitalizacije u svijetu trebao je dovesti i do masovnog razvoja digitalizacija u Hrvatskoj, ali u praksi to nije tako. Autorice navode kako je Ministarstvo kulture početkom 2012. godine provelo anketu među knjižnicama, kako bi saznali kakvo je stanje u hrvatskim knjižnicama vezano uz samu digitalizaciju. „Kao glavne razloge zbog kojih se knjižnice do sada nisu odlučile na takve korake, glavnina knjižnica ističe:

¹³ Vlatka Lemić, *Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2016, str. 19.

¹⁴ Stančić, Hrvoje, *Digitalizacija*, Zavod za informacijske studije, Zagreb, 2009.

¹⁵ Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Zagreb, 2006.

- nedostatak opreme za potrebe digitalizacije vrijedne građe,
- nedostatak financijskih sredstava,
- nedostatak stručnih djelatnika,
- neosposobljenost knjižničara za postupke digitalizacije i neosposobljenost po pitanju svih vidova toga posla i potreba za nacionalnom strategijom digitalizacije vrijedne građe.¹⁶

Građa koja se nalazi u tim knjižnicama od neizmjerne je važnosti, a onoliko koliko ostane neistražena, toliko će ostati neistražena i naša povijest, kultura, baština. Može se reći da upravo zbog nesustavljenosti i na nacionalnoj i na institucijskoj razini nema jasne odgovornosti za baštinske knjižnice franjevačkih samostana. Od trenutka osnivanja franjevačke su knjižnice imale i znale svoju ulogu i važnost, ali to se danas ne prepoznaje.

Digitalizacijom knjižnične građe franjevačkog samostana u Osijeku omogućiti će se savršena kopija digitaliziranih sadržaja koje franjevačke knjižnice čuvaju još od 17. st. Budući da se radi o vrlo staroj, rijetkoj i vrijednoj građi digitalizacija će omogućiti zaštitu od nepovratnog oštećenja ali i jednostavnije pretraživanje te dostupnost informacija.

Literatura:

- Burić, V.: Stara gimnazijska knjižnica kao cjelina u knjižnici Muzeja Slavonije. // Osječki zbornik. 21, 1991, str. 183.
- Hoško, F. E., Uvod: Dragocjeno blago franjevačkih knjižnica gornje Hrvatske // Frkin, V., Holzleitner, M., Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda 1495–1850, HAZU: Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 2008.
- Hoško, F. E.: Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, str. 229.
- Lemić, Vlatka: *Arhivi i arhivistika za suvremenog korisnika*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2016, str. 19.
- Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, čl. 3.
- Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Zagreb, 2006.
- Saiter-Šverko, Dunja i Križaj, Lana: „Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj: od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji“, Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 2, 2012, str. 29–40.

¹⁶ Saiter-Šverko, Dunja i Križaj, Lana: „Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj: od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji“, Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 2, 2012, str. 29–40

- Stančić, Hrvoje: Digitalizacija, Zavod za informacijske studije, Zagreb, 2009.
- Zakon o knjižnicama, NN 105/97, 05/98, 104/00, 69/09, čl. 45.

Tamara ZADRAVEC

THE NEED FOR DIGITISATION OF LIBRARY MATERIALS IN THE FRANCISCAN MONASTERY'S LIBRARY IN OSIJEK

Given the priceless value of library materials in the Franciscan Monastery's Library in Osijek, and the inadequate conditions in which they are kept, it is necessary to indicate the need to digitise these materials. As founders of the monastery, the Franciscans have played an important role in the cultural and educational life of the city ever since the expulsion of the Turks, when they came along with the army and received the funds to erect a monastery from the Austro-Hungarian Emperor in 1697. The monastery itself was completed in 1733 and the Franciscans have supplemented it with a library, collecting invaluable books over time. As a cultural centre of eastern Slavonia and the broader region, the City of Osijek and its inhabitants, students, and the academia need a more modern and better-quality access to that library.

Key words: *heritage institutions, Franciscan Monastery's Library in Osijek, cultural heritage, digitisation*